

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

Etelä-Savo

Vastaajatahon virallinen nimi:

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Satu Louejoki, palvelupäällikkö mielenterveys- ja päihdepalvelut, satu.louejoki@essote.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ensin on määriteltävä, mitä yhteisösosiaalityöllä tarkoitetaan, mitä se tosiasiallisesti on ja mitkä sen tavoitteet ovat ja mikä sen suhde on 7 § rakenteelliseen sosiaalityöhön, nyt ehdotettu pykäläteksti tuottaa erilaisia tulkintoja yhteisösosiaalityöstä.

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päivätoiminta on kannatettava, mutta ensisuoja ei ole alueella tarkoituksenmukainen. Tarve tilapäiselle majoituksella on hyvin vaihtelevaa ja varsin yksittäistä. Ei edes muisteta tarvetta viime vuosilta. Tilapäisen majoituksen tarpeisiin vastaaminen voidaan järjestää myös vaihtoehtoisin tavoin, jolloin alueella on harkintavalta asian tarkoituksenmukaisimman valinnan teossa.

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Pykälään tulee tarkentaa sosiaalityön roolia kuntoutuksen osalta. Tähän saakka sosiaalihuollon mukaiseen päihdelaitoskuntoutukseen on asiakkaat ohjautuneet tiiviissä yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, mutta päihdesosiaalityöntekijän palvelutarpeen arvioinnin ja päätöksenteon kautta. Lakiehdotuksen luonnoksessa: ”Sosiaalihuolto voisi toisin sanoen ohjata asiakkaita päihdelaitoskuntoutukseen sosiaalisten olosuhteiden perusteella, mutta jos samanaikaisesti olisi ajankohtaista päihdehoidon tarvetta, palvelut olisi toteutettava 2 a §:n mukaisesti.” Luonnoksen perusteella tulkinta jää epäselväksi käytännön toteutuksen osalta, voiko päihdelaitoskuntoutukseen jatkossa asiakas ohjautua myös terveydenhuollon kautta eli kuntoutuspäätöksiä tehtäisiin sekä sosiaali- että terveydenhuollon lain perusteella? Toiminnan toteutuksen kohdalla on mainittu, että jatkossa päihdekuntoutus hoidettaisiin pääosin terveydenhuollon kautta, jolloin sosiaalityön osuus jäisi harkinnanvaraiseksi. Terveydenhuollon päätöksistä ei synny valitusoikeutta asiakkaalle, jolloin on vaara, että asiakas ei saa tarvitsemaansa päihdekuntoutusta. Vaarana on asiakkaan oikeusturvan heikentyminen.

Eryislakien (päihdehuoltolain ja mielenterveyslain, lukuun ottamatta tahdosta riippumaton hoito) kumoamisen yhteydessä on tärkeää varmistaa, ettei asiakkaiden oikeus sosiaalihuoltolain mukaisiin päihde-, riippuvuus- ja mielenterveyspalveluihin heikkene. Tästä syystä on tärkeää, että päihde- ja riippuvuustyötä ja mielenterveystyötä koskevat pykälät säilytetään sosiaalihuoltolain sosiaalipalveluja koskevassa 3 luvussa. Palveluja ei voida siirtää sosiaalihuoltolain 4 lukuun, joka on menettelyä koskeva luku.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lakiuudistuksessa on varmistettava, että päihdetyön kokonaisuus säilyy tasapainoisesti sekä sosiaalihuollossa että terveydenhuollossa. Tämänhetkinen lakiesitys vaarantaa päihdetyön toimintaedellytykset ja heikentää asiakkaan oikeuksia, jos asiakkaan kuntoutukseen pääsy

edellyttäisi aina diagnoosin (olisi terveydenhuollon kysymys) eikä sosiaalityö voisi tehdä itsenäisiä päätöksiä päihdekuntoutuksesta.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perutelut kyllä vastaukselle:

-

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Edellyttää selkeyttämistä, mikä on sosiaalityön ja terveydenhuollon rooli. Nykyisin päihdelaitoskuntoutuspäätökset sekä sosiaalityön hallintopäätöksiä, että terveydenhuollon kautta meneviä.

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kriteeri on harvoin käytetty, mutta mikä tulee tilalle, jos henkilö päihteiden käytön vuoksi olisi vaarallinen itselleen tai toiselle - kuinka hänen hoitonsa mahdollistettaisiin näissä tilanteissa? Varsinkin tilanteissa, joissa hengenvaara olisi välitön hänelle itselleen tai toiselle tulisi lainsäädännön ottaa kantaa hoidon määräämisen kriteereihin. Mielenterveyslaki ei mahdollista näissä tilanteissa hoitoa. Pykälän soveltamisen kannalta hoitopaikkojen määrä ja saatavuus vaikuttavat myös paljon pykälän käytännön soveltamiseen.

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköistä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköistä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Varsinkin hyvinvointialueelle siirryttäessä rahoitus tulee kokemaan jo niin suuria muutoksia, ettei rahoituksen riittävyyttä ja kohdistumista pystytä arvioimaan realistisesti.

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

Ehdotetun lakimuutoksen voimaantulon aikataulu on äärimmäisen tiukka ottaen huomioon uudistuksen vaatimat rakenne- ja resurssimuutokset. Uudistus sinällään kannatettava ja tarpeellinen, mutta tässä kohtaa, varsinkin huomioiden hyvinvointialueen vaatima työpanos uusien lakien toimeenpano on tällä aikataululla haastavaa.

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

-

Louejoki Satu
Essote ky